

‘Gewoon een avondje schoonheid zaaien’

‘November ‘97. Een ontspoorde tussenskomst van de politie leidt tot rellen in Kuregem. De vrouwen komen bijeen in Le Cactus. Ze praten, vertellen, wenen, roepen. Ze worden slecht behandeld op het politiebureau. De jongeren mogen de straat niet meer op. De spanning stijgt. Opeens wordt het onrecht al te flagrant, persoonlijk leed wordt uitgesproken. Men is geschokt. De gevoelens laaien hoog op. Alle camera’s zijn gericht op Kuregem...’
Met deze getuigenis van Renilda Van Loo, voorzitter van het Anderlechtse buurthuis Le Cactus, opent het boek *J’y suis resté depuis / En daar ben ik gebleven*, dat Dito’Dito uitgaf naar aanleiding van de gelijknamige voorstelling. De voorstelling zelf opent ongeveer als volgt:

- Mou...Mou...
- Pi...Pi...
- Qwa...qwa...
- Tab...tab...
- Mm...Me
- (...)
- Mou...Mou...
- Moutarde ?
- Non
- Ça...ça...
- Salade ?
- Non
- Non...Non...
- Nombril ?
- Non
- Tabl...tabl...
- Tablier?
- Mais non...

J’y suis resté depuis / En daar ben ik gebleven was midden april te zien in de Bottelarij. De voorstelling ging begin dit seizoen in première in het Franstalige Théâtre Les Tanneurs. Waarom dit artikel begint met een citaat uit beide onderdelen van dit

sociaal-artistieke project? Het vergt denk- en doewerk om beide sociologische praktijken die in de term ‘sociaal-artistiek’ vervat zitten in evenwicht te brengen. De manier waarop Dito’Dito dat denkwerk verrichte, leverde een resultaat op dat vrij uniek is in de podiumkunsten. De beweegreden –de rellen in Kuregem, het sociale aspect dus– werd in de soms abstracte voorstelling volledig weggefilterd. Toch blijft het sociale in de voorstelling onderhuids aanwezig.

Het project ging van start toen twee Anderlechtse verenigingen voor buurtwerk, Le Cactus en La Boutique Culturelle, na de rellen een beroep deden op Leïla Houari, die vaak theaterworkshops had geleid in sociaal-culturele verenigingen. Daarnaast nodigden zij ook het Brusselse theatergezelschap Dito’Dito uit tot samenwerking. Het project werd vooral gedragen door Leïla en door de Dito’Ditoleden Willy Thomas en Nedjma Hadj. Ze zetten een workshop op poten, waar van meet af aan veel interesse voor was. Sommige deelnemers haakten na verloop van tijd af, andere kwamen er later bij. Het werd een twee jaar durend proces. Vanzelfsprekend leerden de deelnemers elkaar beter kennen. ‘We hebben elkaar foto’s getoond uit onze kindertijd, van familie en vrienden die spontaan terug opgedoken zijn, we herinneren ons brokken van ons leven die vergeten geraakt waren.’ Vanzelfsprekend herkenden zij zichzelf in de verhalen van de anderen. ‘Onze zienwijzen hebben elkaar beroerd.’

Vanzelfsprekend zijn ze blij om samen theater te kunnen maken en op het podium hun verhaal kwijt te kunnen. ‘We waren

samen om een voorstelling te maken, een voorstelling waarin een schrijfsproces en het tonen ervan samengaan.’

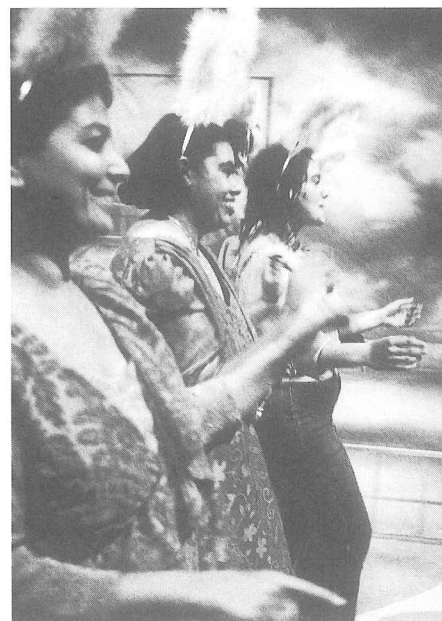
Maar even vanzelfsprekend zijn zij na twee jaar geen volleerde acteurs geworden. Daarom pleit men er vaak voor om dit soort niet-professionele en kwetsbare enceneringen mild te beoordelen. De context waarin zij hun verhaal brengen, moet beschermd worden, zo wordt gezegd. En het proces zou belangrijker zijn dan het resultaat.

Maar hoe je het ook bekijkt, het blijft natuurlijk in de eerste plaats om de voorstelling zelf gaan. Dito’Dito is nu eenmaal een theatergezelschap en die horen te enceneren voor een publiek. Je moet dus artistieke keuzes maken. De aandacht voor het werkproces, het beschermen van de kwetsbaarheid van een verhaal, wordt dan ook snel overstemd door de eisen uit artistieke hoek; présence hebben op een podium, ‘het’ goed weten te brengen. Zulk een project schippert met andere woorden steeds tussen de noodzaak van het beschermen van de ‘context’, en de noodzaak om de ‘tekst’ zo te theatricaliseren dat hij de kritiek van het kunstenpubliek kan doorstaan. Dito’Dito hield dat precaire evenwicht in stand door enkele juiste dramaturgische keuzes. Het gezelschap deelde zijn werkproces met het publiek, weliswaar door het vriendelijk door te verwijzen naar de publicatie die het voor de gelegenheid uitgaf. Dat zorgt ook dat de voorstelling zelf meer artistieke ademruimte krijgt.

Spraakverwarring

Het decor: een hemelsblauwe box, midden op de vloer een kleine omheining. Tien acteurs van de meest uiteenlopende leeftijden en origines op een rij, ieder gekleed in het soort outfit waarmee ze vermoedelijk dagelijks door het leven gaan –broek en jas, djellaba, korte rok–, zij het dat elk kostuum voor de gelegenheid uit blauwgroene stofjes werd geknipt. De djellaba

wordt daardoor –naar westerse en beslist betwistbare smaakpatronen– even modieus als de minirok. Na een Arabisch kinderliedje –in het Frans gezongen, met Nederlandse boventiteling– volgt de boven geciteerde scène. In een poging om met elkaar te communiceren, proberen de acteurs, nog steeds op een rij staand en strak voor zich uitkijkend, elkaar behulpzaam aan te vullen. Tevergeefs, zo blijkt. Is deze scène al een stille aankondiging dat er toch spraakverwarring heerst tussen deze individuen met andersoortige culturele achtergronden? Gaat de voorstelling toch over multiculturaliteit? Misschien, maar dan is die multiculturaliteit ingekapseld in een theatrale cocon die haar beschermt

En daar ben ik gebleven/
J’y suis resté depuis (Dito’Dito)

FOTO: MIRJAM DEVRIENDT

tegen de clichés die over dit thema in het maatschappelijke werk de ronde doen. ‘We zijn het beu altijd over onze problemen te spreken,’ zo meldden de deelnemers bij het begin van de workshop. Hier komt niet de kloof tussen westers en niet-westers geloof, tussen dominante en niet-dominante cultuur, tussen stemgerechtigde en niet-stemgerechtigde burgers aan bod. Dat die fundamentele verschillen er zijn, zit